

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

A BUDAPESTI NAPLÓ

Budapesten és vidéken egyaránt

egyes számonként 2 krajcár

Az előfizetési díj az eddiginek fele:

7 frt helyett 7 korona félévre
3 frt 50 helyett 3 kor. 50 fill. negyed évre
1 frt 20 helyett 1 kor. 20 fill. egy óra

Tanácsosok.

Budapest, január 10.

Lassanként úgy lesz nálunk is, mint Muszkaországban, ahol legalább is minden második kaputos ember államtanácsos. A különféle tanácsok és bizottságok apródonként úgy elszaporodnak, hogy ritkaság lesz az olyan ember, aki nem tagja legalább egy tanácsnak vagy országos bizottságnak. A sokféle tanácsosok közül nem szólnak ezuttal a valóságos belső titkos, az udvari és a királyi tanácsosokról, akik csak olyan *in partibus infidelium* tanácsosok, amennyiben sem v. b., sem udvari, sem királyi tanács nincs. Valamint egy egész csomó egyéb tanácsosságról, amely például a városi tanácsosság, a pénzügyi tanácsosság, amely mind rendes, valóságos hivatal. Azonképpen nem tartozik ide a fővárosi közmunkatanács, amely arról nevezetes, hogy nagyon is gyakran ad tanácsot, de mindig rossz tanácsot. Ellenben szólnak azokról a tanácsokról és bizottságokról, amelyek csak éppen vannak, de hogy miért, arra senkinek tud felelni, mert a tanácsok sohasem tanácskoznak, a tanácsosok soha senkinek tanácsot nem adnak, a bizottságokra pedig soha senki sem biz semmit.

Ezek a tanácsok és bizottságok pedig úgy kerülnek a pennánk hegyére, hogy a kereskedelemügyi miniszter az egyik ilyen díszes tanács-

nak az ujjászervezését és valóságos életre keltését határozta el. Ez a tanács az országos ipartanács, amelynek a mostani feleléstése a második ilyen kísérlet. Az első az volt, amikor báró Dániel Ernő új szervezetet adott a tanácsnak, telerakta országos kapacitásokkal, felruházta széles munkakörrel, belébeszél egy nagyon szép és tartalmas programbeszédet — igazán okos és hozzáértő ember műve volt — azután kinevezett egy végrehajtóbizottságot, ennek elnökekül megvette Wekerle Sándort s azután — soha többé össze nem hivta. Sem Dániel, sem Wekerle, sem az azóta volt miniszterek. Megfeledeztek az egész jeles testületről. A jeles testület is egészen megfeledezett a saját létezéséről. Nem lehetetlen, hogy maga Wekerle Sándor is most, ezekből a mi sorainkból, tudja meg, hogy ő még mindig elnöke egy végrehajtóbizottságnak, amely soha semmitsem hajtott végre, sőt el sem kezdett semmit.

Van ám több ilyen jeles testület is. Hogy csak a kereskedelmi tárca körében maradjunk, ott van a tarifabizottság, amelyet alitólág éventenként egyszer összehívják, de hogy akkor is minek, azt senkinek tudja. Egész *miködéséről* csak annyi ismeretes, hogy tagjai szabadjeggyel utaznak a magyar, osztrák és egyéb köteleki vasutakon. Ott van a leghoszabb nevű bizottság: az áruforgalmi statisztikai értékmegállapító-bizottság. Ennek a tagjai a kereskedelmi tanácsos címmel ékeskednek, egytől-egyig kiváló kereskedők és iparosok, de soha semmiféle kereskedelmi tanácsot nem adnak, sem semmiféle értékmegállapítással nem folynak bele az áruforgalmi statisztikába.

Aki pedig azt hiszi, hogy ez gnyos elméskedés, az téved. A kormányzati tevékenységnek a gyakorlati emberek tanácsaival való támogatását nagyon egészséges, üdvös és kívánatos dolognak tartjuk, különösen kívánatosnak nálunk, ahol a büroák általában nem nagyon keresik az érintkezést a külső világ-

gal. Erős a meggyőződésünk, hogy ha például a tarifa-bizottságot rendszeresen, jól, helyesen tudnák foglalkoztatni, akkor mégsem volna a mi vasutaink tarifapolitikájá olyan nyomorúságos, amilyen. Ha az a sok tapasztalt kereskedő és iparos, akinek ebben a bizottságban helyet adtak, csakugyan elmondhatná a tapasztalatait, a sérelmeit, a kívánásait annak az érdekkörnek, amelyet képvisel, akkor az államnak legfontosabb ügyletét, az államvasutakat nem tekintené annyira elsősorban nyereségre utalt üzletnek, hanem inkább kezelné olyan közintézmény gyanánt, amelynek legfőbb kötelessége a magyar közgazdaság forgalmi érdekeinek kiszolgálása. Akkor nem kellene jajgatnunk a miatt, hogy például a selmeczi pipa olcsóbban jön Budapestre Grácból, mint Selmezbányáról és a karszti márványt a déli vasut olyan olcsón szállítja ide, hogy olcsóságával veri le a nem magyar márványt, amely nem bírja el a fuvarát az ország egyik végétől a másikig. És nem volna száz másféle panasz a magyar vasút tarifái ellen, amelyeket két dolog szabályoz főképpen: az üzleti nyereség és az osztrákoktól való félelem.

Ami pedig az ipartanácsot illeti, erre van csak igazán nagy szüksége az iparfejlesztőpolitikának. A doktrinér egyoldalúság, ha valahol, úgy itt igazán megbosszulja magát. Ha valahol, úgy itt van szükség a legközvetlenebb kapcsolatra a mindennapi élet embereivel; itt van szükség a gyakorlati iparosok, kereskedők meg a miniszteri hivatalokon kívül élő egyéb szakemberek elméleti tudására és praktikus észleleteire; itt kell az intező embereknek állandóan kontaktusban lenniük a való élet változó, fejlődő jelenségeivel; itt van szükség megbízható tanácsadókra s egy olyan testületre, amelynek tanácskozásai új eszméket termelnek s a felvetődő eszméket a tapasztalt itélet rostájára dobják. Egy ilyen testület, amely helyesen van szervezve s amelyet helyesen és

TÁRCA

A levágott kéz.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Irta: Guy de Maupassant.

Az egész társaság Bermutier, a vizsgálóbíró körül gyűlt össze, aki a saint-cloudi titokzatos esetről való nézetét fejtette ki a jelenvotoknak. Már vagy egy hónapja izgatta ez a megmagyarázhatatlan büntetést egész Páris.

Bermutier ott állott kiegyenesedve, háttal a kandelóhoz támaszkodva. Néhányan a hölgyek közül előbbre jöttek és a vizsgálóbíró ajkára meredtek, amelyről komoly szavak áradtak. Megborzongtak, reszkettek sajátos félelem hatása alatt, az iszonyodás után való érthetetlen vágyukban, amely lelküket eltöltötte s úgy gyötörte őket, akárcsak az óhég.

Egyikük, aki haloványabb volt a többieknél, egy kis szünet beálltával így szólt:

— Irtózat. Ez természetellenes. És sohasem lehet megtudni valamit.

A vizsgálóbíró feljéle fordult:
— Igenis, asszonyom, valószínű, hogy sohasem lehet megtudni valamit. Ami a „természetellenes” szó illeti, amelyet éppen mondani méltóztatott, hát az nincs helyén. Egy nagyon ügyesen végrehajtott büntetetről van szó, amely úgy bele van burkolva a titokzatosságba, hogy nem tudjuk kihámozni azoknak a körülményeknek a tönkelegéből, amely körülveszi. De annak idején figyelemmel kísérem egy esetet, amely ugyancsak tele volt fantasztikus elemmel.

De el kellett ejteni az egész dolgot, annyira megmagyarázhatatlannak mutatkozott.

A hölgyek közül többen egyszerre ostromolták meg Bermutiert, hogy mondja el azt az esetet. A vizsgálóbíró komolyan mosolygott, amint egy vizsgálóbíróknak voltaképpen mosolyognia illik, aztán így szólt:

— Egy pillanatra se higgyék ám, hogy én abban a kalandban valami természetfölöttit láttam. Én csak rendes eshetőségekre gondolok. Abban az esetben, amelyet önöknek el akarok mondani, főként a mellékkörülmények és az előzmények ragadtak meg. Most pedig hallgassák meg a tényeket: Akkoriban vizsgálóbíró voltam Ajaccio-ban, egy kis tenger városban, egy csodálatos öbölnek a partján, amelyet mindenütt hegység környeztek. Loginkább a vendetta foglalkoztatott azon a vidéken. Csodálatos, drámai, hősi esetei vannak ennek a szokásnak. Két éve hallottam már erről a vérbosszuról, erről a borzasztó korszikai hagyományról, amely szerint minden sértést meg kell bosszulni azon, aki elkövette, az ő utódain, rokonain. Láttam megölni aggastyánokat, gyermekeket, rokonokat és tele voltam efféle históriákkal. Egy napon hallom, hogy egy angol villát bérlet több évre az öböl közepetáján. Francia inast hozott magával, akit átutazóban Marseilleben fogadott fel. Csakhamar ezzel a különös idegennel foglalkoztak az emberek, aki magányosan élt a házában és csak vadászni és halászni járt ki olykor. Senkivel sem beszélt, sohasem jött be a városba s reggelenkint egy-két órahosszat a pisztolylövésben gyakorolta magát. Egész legendák szövődtek körülötte. Azt tartották, hogy valami előkelő személyiség, akinek politikai okokból kellett odahagyania hazáját; majd azt süttették ki,

hogy valami rettenetes büntetést követett el s e miatt bujdosik. Sőt rebesgették az eset különösen borzalmas részleteit is. Vizsgálóbírói minőségben tudakozódn akartam erről az emberrel; de lehetetlenség volt megidni valamit. Sir John Rowellnek mondta magát. Meg kellett tehát azzal elégednem, hogy közelről ellenőrizzem. De semmi csakugyan gyanusát nem tudtak nekem hírül hozni róla. De mivel a suttogás nem akart megszűnni körülöttem, elhatároztam, hogy magam nézek szembe az én idegenemmel, s a háza közelében vadászni kezdtem. Sokáig lestem a jó alkalomra. Végre megjött egy fogoly alakjában, amelyet az angol elől löttem le. Kuttyám odahozta nekem, de én fogtam a madarat, boecánatot kértem udvariatlanságomért és kértem John Rowellt, hogy fogadja el. Magas ember volt, vörös hajjal és vörös szakállal, igen bosszu, igen széles alak, afféle nyugodt, udvarias Herkules. Idegenül csengő francia nyelven köszönté meg előzékenységetem. Egy hónapon belül ötször vagy hatszor beszéltünk egymással.

Egy este, amikor a háza előtt elmentem, ott láttam a kertjében, amint lovagolva ült egy széken és pipázott. Köszöntöttem mire felszólitott, hogy igyam vele egy pohár sört. Nem kértem magam kétszer. Rendkívül udvariasan fogadott, lelkesedéssel beszélt Franciaországról és kijelentette, hogy ezt az országot és ezt a partvidéket nagyon szereti. Nagyon udvariasan az élénk érdeklődés ürügye alatt néhány kérdést intéztem hozzá az életéről, a terveiről. Minden zavarodottság nélkül felelt, elmondta, hogy beutazta Afrikát, Indiát, Amerikát és neveté tette hozzá:

— Sok kalandot éltem én át, oh yes!
Azután a vadászatról kezdtem beszélni és ő igen sok érdekes dolgot, csodálatos részleteket

állandóan foglalkoztatnak, nagyon hasznos szerve lehet a kormány iparpolitikájának s míg egyrészt ezt megtermékenyíti, addig másrészt alkalmas arra is, hogy a felülről kapott impulzust felfogja és tovább adja a közgazdasági élet megtermékenyítésére.

Ha *Hieronimi* Károly ilyen igazán eleven életet élő testületé akarja galvanizálni a hat év előtti sikertelenül felelőztetett ipartanácsot, akkor ezért igaz örömmel üdvözöljük. Pedig hogy ezt akarja, azt okunk van hinni nemcsak az ő szatmári programja után — amelyben erősen hangsúlyozta a társadalom szerepét az iparfejlesztés körül — hanem okunk van hinni és tartozunk elhinni a miniszter egész egyéniségének, amely csupa komoly akarat és semmi flanc.

Ha azután ez az életrekelés sikerül — és szívesen reméljük, hogy sikerülni fog — akkor nézzem körül a miniszter a többi tanács és bizottság között; akad még olyan, amelyet érdemes föltámasztani. A többit pedig — a többit sem kell bántani. Elvégre nem ártnak azok a lények sem. És aztán akinek nem jut sem ordó, sem királyi tanácsosság, hát hadd örüljön, ha akar, valamely egyéb tanácsosságnak.

BELFÖLD

Gróf Tisza István Bécsben. Gróf *Tisza* István miniszterelnököt, aki tegnap este Bécsbe utazott, ő felsége ma délutáni hosszabb magán-kihallgatáson fogadta, amelyben a miniszterelnök ebben a minőségében jelentést tett a parlamenti helyzetről, azután pedig referált a folyó ügyekről.

Miután a miniszterelnök még gróf *Goluchowski* külügyminiszterrel és lovag *Petrie* közös hadügyminiszterrel is értekezett, délután 3 órakor visszatért Budapestre, ahova este 7 órakor érkezett meg. A miniszterelnök az este egy részét a szabadalvú pártkörben töltötte.

Bizalom a Kossuth-pártnak. *Hajdu-Szoboszlón* ma gyűlése volt a hajdumegyei ügytelenségi pártnak. A választógyűlés bizalmat fejezte ki a Hajdu-kerület képviselői iránt, helytelenítve az obstrukció folytatását.

A vas megyei szabadalvópárt. *Szombathelyről* táviratozzák, hogy ma népes gyűlésen újból megalakult a vas megyei szabadalvópárt. Elnökké *Ernő* Kelemen főrendihalt alelnököt választották meg. A gyűlés táviratilag üdvözölte *Tisza* István miniszterelnököt és *Szék* Kálmánt.

mondott el vadászatairól vizilovakra, tigrisekre, elefántokra, sőt gorillákra. Közbeszólottam:

— Borzasztó állatok!
Mosolygott:
— Oh no! A legborzasztóbb az ember.
Nevetni kezdett, az elégedett ember jószágos nevetésével.
— Sok emberre is vadásztam.
Azután fegyverekről beszélt és fölszólított, hogy nézzem meg az ő különböző fegyvereit. Szalonna aranyalval himezett fekete sejjemmel volt egészen kárpitozva. Magyarázta:
— Ez japáni szövet.

De aztán egy különös tárgy keltette fel figyelmemet. Egy négyzetletű vörös bársony szövetből valami feketeség vált ki. Közlebb mentem. Egy kéz volt, férfé. Nem valami tiszta, fehér esontváznak a keze, hanem fekete, elszáradt kéz, hosszú, sárga körmeikkel és fakult vényomokkal a csontokon, mintha csak az alsó kart középtűt fejszéivel vágta volna át. A esuklón óriási vasbékó volt, amely láncal erős gyűrű segítségével a falhoz volt erősítve. Olyan volt ez a lánc és a gyűrű, hogy egy elefánt megkötésére se kell külön. Megkérdeztem:

— Mi ez?
Az angol nyugodtan felelte:
— Ez az én legjobb barátom volt. Amerikából jött. A kezét kard vágta le, bőrét éles kovával fejtették le róla és egy hétig a napon száradt. Ő, ez nagyon jó volt a számomra!

Megérintettem ezt az emberi maradványt, amelynek egy óriásnak kellett volna lennie. Az ujjak mértéken felül hosszúak, itt-ott bőriszálakkal öszszekötve. Rettenetes volt az a kéz s önkéntelenül is valamiféle bosszúállásnak a gondolatát keltette fel az emberben. Így szóltam:

KÜLFÖLD

Korea.

Budapest január 10.

A fenyegető japán-orosz háború alkalmából Korea felé fordul a közérdeklődés, mert a *hajnali csendnek* ez az országa az az Ermsz-alma, mely miatt a két nagyhatalom szembekerült egymással. Ennek az aránylag jelentéktelen országnak különben nagyon véres és mozgalmas története van. Kína és Japán ismétellen küzdöttek miatta és királyának 1633 óta el kell ismrenie Kína fönnbátóságát. Ezenként jól elszereit követtség indul el Koreából, hogy a kirótt adót elvigye és hogy magával hozza a kínai kalendáriumot, ami a távol Keleten a meghódó ásnak szimbóluma. A királyság fővárosa: Cnan-Jan, ami azt jelenti, a Chan folyó melletti erősség. A király rezidenciáját *Szjaulnak* nevezik és a várost is többnyire ezen a néven ismerik. A várost fal veszi körül melynek 8 kapuja van. Ezeket estefelé óriási kulcsokkal zárják be. A fal több helyen beomlott, de azért nem javítják ki, mert a Koreaiak egyáltalában nem szorgalmasak. A király lakóhelye kilenc palotából áll, több más épületnek egyedüli célja az hogy a király őseinek emléktábláit helyezték el bennük. Mert koreai hit szerint ezekben a táblákban tartózkodnak az elhatalok lelkei is. A királyság keleti jellege ok atánsul nyilatkozik meg abban, hogy aki a királyt csak vé edlenül is megérinti az a halál fia. A király nevet senkinek sem szabad hangosan kiejtenie. A pénzekre nem veretik rá a király képét, nehogy azt közönséges kezek szemnezzék be.

1785-ben olyan kormányformát vett fel a királyság, mint amilyen Kínában van. A hat miniszter mndegyike természetben kap a fizetését. A magasabb hivatalnokokat csak nagyon rövid időre nevezik ki és olykor évekig várnak újra való alkalmazásukra. Ennek a rendnek főoka abban rejlik, hogy a hivatali állások betöltésénél rendkívüli visszaélések történnék, a legmagasabb állásokat olykor árverés útján ajánlják fel. A koreai hivatalnok különben sok pénzt megtakaríthatna, de a koreai nem tudja, mi a takarékoság. Mihelyest valami állása van, olyan pazarul él, hogy csakhamar nyakig süllyed az adósságokba. A teljes tönkremenés annál is hamarabb bekövetkezik, mert a koreai rendkívül vendégszerető és ha hivatala van, egész rokonságát köteles el-tartani.

A koreai törvénykezésre jellemző, hogy a testi kínzások még divatosak a királyságban. A büntetések drakónikusak. Halállal bünbödiik, aki felségéértést vagy politikai vétséget követ el, ki lázadásban vesz részt, ki a keresztény hitre való áttérésre beszél rá valakit, ki a katonai fegyelmet ellen vét, ki államtitkokat árul el, ki lop, gyilkol, rabol, gyújtogat, pénzt vagy okiratot hamisít; kit megvesztegetnek. Halállal bünbödiik továbbá az a rabslóga, ki ura őseinek emléktábláit elégeti, az, ki valami idősebb embert feljelent, ki atyját bántalmazza

— Ennek az embernek nagyon erősnek kellett lennie.

Szeliden ezt felelte az angol.
— Aoh yes, csakhogy én erősebb voltam nála. Ezt a láncot tettem rá, hogy fogva tartsam. Azt hittem, hogy tréfál s azt mondtam:
— Ez a lánc most egészen fölszögleges: a kéz csak nem szökik meg.
De sir John Rowell komolyan így felelt:
— Mindig meg akart szökni. Le kellett láncolni.

Gyors pillantással az arcát néztem s ezt kérdeztem magamtól:

— Ostoba ez az ember, vagy pedig tréfál? Arevonásai azonban semmit sem árultak el. Nyugodt és jószágos volt. Más dolgokról beszéltem és bámultam a fegyvereket. Közben három töltött revolvert pillantottam meg, amelyek különböző butorokon heverték, mintha ez az ember örökös retegés közt érne, hogy elene törnek. Meglátogattam még néhányszor. Aztán nem mentem el hozzá többé. Megszoktuk, hogy ott él a közelünkben, közönyös lett mindnyájunkra nézve.

Elmult egy egész esztendő. Egy napon — november vége felé volt — az inasom azzal a hírrel költött fel, hogy sir John Rowell az elmúlt éjjelen meggyilkolták. Félórával később ott voltunk a rendőrbiztossal és esendörkapitányal az angol házában. Rowell inasa magánkülvül sirt kétségbeesésében. Eleinte ezt az embert gyanusítottam, de ártatlan volt. Sohasem találták meg a tettest.

Amikor sir John Rowell szalonjába léptem, első pillantásom a holttestre esett, amely ott feküdt kinyújtva a hátán a szoba közepében. Kabátja el volt szaggatva, egyik

ki ópiumot szív, ki gabonát vagy rizst szállít külföldre, ki engedély nélkül lépi át a birodalom határát, ki külföldiekkel érintkezik stb. stb.

A családi élet rendkívül fejlett. A rokonok támogatják egymást. A fiu atyja jelenlétében nem ülhet le, nem dohányozhatik és nem állhat kényelmesen. A szülők szeretetét tartják a legnagyobb értéknek, erényes gyermekeket felmentenek minden adózás alól és tiszteletükre bálványtempomokat építenek. Az asszonyok jogai nincsenek, de a férfiak azért udvariasak iránta. A koreai legnagyobb büszkesége gyermekeinek száma. A koreai általában jóindulatú, becsületes, nyílt, de egyuttal makacs, hirtelen haragu és bosszúálló. Rendkívül érzékeny és a legcsekélyebb sértést sem tűri el; ha valaki megbántja, képes magát azonnal megölni. Dicsérik azonkívül bátorságukat, türelmüket és kitartásukat. A legnagyobb kínzásokat és legsúlyosabb betegségeket panasz nélkül tűrik el. Az orvosi tudomány rendkívül fejletlen. A koreai a művészetek közül különösen a zenét és a színházat szereti, szenvedélyesen játszik sakot és dominót, a játékot annyira szereti, hogy még a felnőttek is nagy gyönyörűségüket lelik a papírsárányok feleresztésében.

Amire a koreainak okvetlen szüksége van, azt a házbán készítik el. Ugy hogy minden koreai univerzális kézműves. De már Korea bányái a legértékesebb ércet és kőveket rejtik magukban, a bányászatot teljesen elhanyagolják. A kormány szigoruan bünteti az ércet kiaknázását. De mindamellett sok aranyport csempésznek át Kínába. Ipari téren csak a papírgyártásban válik ki Korea. A belső kereskedelem pangását különösen a rossz közlekedési eszközök és a forgalomra alkalmatlan pénznek okozzák. Bizonyos, hogy ha a japánok kezébe kerülne az ország, rövid idő alatt rendkívül fellendítenék.

HIREK

Budapest, január 10.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** December 31-ikén új előzetes nyílt a Budapesti Naplora. Kérjük azokat a tisztelt o.vasóinkat, akiknek az előzetes ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejkorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A király vadászaton.** Etesből jelentik, hogy ő felsége ma délután *Lipót* és *György* bajor hercegekkel és *Ferenc Szalvator* főherceggel *Mürstet*be utazott, ahol több napon át vadászni fog. Ő felsége szerdán este ismét Bécsben lesz.

— **Új főispán.** Mint tudósítónk táviratozza, Hajdumegye és Debreczen város új főispánja *Domanidy* Elemér ma vonut be Debreczenbe a város híres ötüs fogatán. Kisérétében voltak Szatmármegye előkelőségei. A vármegye nevében *Ráso* Gyula alispán, a város nevében *Kovács* József polgármester üdvözölte. Este a kaszinóban lakoma volt. Holnap, hétfőn lesz az ünnepélyes beikta és.

ujja letépve, minden arra mutatott, hogy itt valami rettenetes küzdelemnek kellett végbemennie. Az angol halott volt, megfojtották! Fekete, dagadt arca borzalmas volt s rettenetes irtozatot árult el; az összeszorított fogak között valami s a véres nyak öt helyen is át volt lyukasztva, mintha valami szuronyt döftek volna belé.

Megjött az orvos is. Sokáig vizsgálgatta az ujjak nyomát a nyakon és különös hangon így szólt:

— Olyanok a hangok, mintha valami esontváz fojtotta volna meg.

Borzalom futott végig rajtam s akaratlanul is a falnak arra a pontjára néztem, ahol annak idején azt a rettenetes kezét láttam. Nem volt ott. A lánc el volt törve s lefogott. Lehajoltam a halottához, s összepréselt fogazata között az eltűnt kéznek egyik ujját pillantottam meg, amely a második izületnél át volt harapva. Fölvették a tényállást. Semmi gyanusát nem fedezhettek fel. Ajtó nem volt feltörve, ablak, butor sérletlen. A két házőrzőbe nem esapott zajt.

Az inas vallomása így szólt:

— Egy hónap óta a gazdája nagyon izgatottnak látszott. Sok levelet kapott, de azokat rögtön elégette. Gyakran kutyakorbácsot kapott fel és rettenetes dühvel ütö, verni kezdte azt az elszáradt kezét, amely a büntett alkalmával megmagyarázhatatlan módon eltűnt. Későn feküdt le sir John Rowell és gontosan bezárta az ajtót. Azon az éjszakán véletlenül nem esapott lármát, s csak reggel, amikor ki akarta nyitni az ablakot, talált rá holtan a földön. Senkit sem gyanusított.

Mindent elmondtam a rendőrség és a bíróság előtt, amit csak tudtam a halottól, mire gon-

— **Báró Seefried Ottó osztrák honos.** Báró Seefried Ottó, aki tizenhat esztendővel ezelőtt királyunk unokáját, Erzsébet bajor hercegnőt vette feleségül, és azóta állandóan Znamiban lakik, a község képviselőtestületénél az osztrák honosság megszerzése iránt folyamodott. A báró, aki nagyobb földbirtokot vásárolt azon a vidéken, még nem bocsátottt ugyan el a bajor állam kötelekéből, de Znam község előjárósága egyhangúlag teljesítette kérését és örömet fejezte ki, hogy a báróval együtt egész családja znamiak lesznek.

— **Nagyváradi ünnepe.** Nagyváradról táviratozták, hogy ott ma avatták föl fényes ünnepélyi keretében a város új székházát. Ott voltak Szendrői Pál és Radu Demeter püspökök is. Mangra Vazul püspök részéről stb. Beöthy főispán és Rmler Károly polgármester szép beszédei után a közgyűlés 100 000 koronás szavazott meg jótékony célokra és 10 000 koronás alapítványt tett kulturális célokra. Délután 4 órákor bankett volt, aztán ünnepiesen a város birtokába vették a villamos műveket.

— **Egy francia festő halála.** Fárisból táviratozták, hogy Gerome Leo, a nagy hírű festő, a francia képzőművészek nesztora az éjjel meghalt. A nyolcvanéves aggasztó életét szívvel-hűdéssel irányta ki. A kor izlése lejárta művészetének irányát, de volt idő, amidőn Gerome egyik legünnepelebb festője volt hazájának. Mint szobrász is kitűnt és 1881-ben egy szoboreszoportoztatál a Szalonban díjat is nyert.

— **A Nemzeti Sport vívóünnep.** Vasárnap este fejeződött be a Vigadóban a Nemzeti Sport vívóversenye, amelyet az Önkéntes Mentő-Egyesület javára rendeztek. Dél előtt 11 órákor a fővárosi vívómesterek mutatták be iskolájukat, különösen kitűntek Fodor mester gyermektanítványai. Délután 4 órákor volt a főverseny döntő kardverseny és este 8 órákor a nagy vívó-akadémia, amelyen Jozsef Ágost főherceg és Augustus főhercegné is megjelentek.

— **Tanárok gyűlése.** Az országos középiskolai tanáregyesület váaszmánya ma délelőtt ülést tartott Rombauer Kornél elnöke alatt. Az elnök megemlékezett a kultuszminisztérium vezetésében beállott változásról, Beöthy Zsoltján főrendibázi taggá történt kinevezéséről, aztán a fizetésrendezés kérdését fejtegette. A gyűlés elhatározta, hogy a miniszterhez beadványt intéz, mel benne kéri fogja, hogy a fizetésrendezés már most, ideiglenesen is megoldassék. Majd Waldapfel János a gyakorlati tanárképzésről nyolc pontban foglalt indítványt, amelyet kimerítően megokolt. Javaslatait a választmány a miniszter elé fogja terjeszteni elfogadás végett.

— **Egy érdekes házasság.** A temesvári szin. társulat szép primadonnája, Perényi Margit legközelebb végképp otthagyná a színpadot. Férjhez megy. Vőlegénye Schwabnak az amerikai acékirálynak titkára. Budapesten ismerkedett meg vele, mikor néhány évvel ezelőtt, az amerikai nábob hozzánk is ellátogatott.

— **Matiné.** A Nyitrai Magyar Kör e hónap végén Nyitra a városi színházban estélyt rendez, amelyen Jászai Mari, Ábrányi Emil, Kiss József és Bródy Sándor közreműködnek.

dosan átkutatták a szigeteket. De semmit sem találtak.

Egy-éjjel, három hónappal a büntett elkövetése után, borzasztó álmodom volt. Azt a kezét látam álmodban, azt a rettenetes kezét, amint a függöny előtt és a falon úgy fukosott, akárcsak valami nagy pók. Háromszor ébredtem fel, háromszor aludtam el újra s háromszor láttam azt a szörnyű kezét a szobámban össze-visszaszárguldozni, miközben az ujjait lábak módjára mozgatta.

Másnap elhozták nekem ezt a kezét; a temetőben találták meg sir John Rowell sírján. A hüvelykujj hiányzott róla.

Ime hölgyeim, ez az én históriám; többet nem tudok az esetről.

*
A hölgyek sápadtak, izgatottak voltak és reszkettek. Egyikük így szólt:

— De hát hol van a megoldás, a magyarázat? Nem tudunk majd aludni, ha nem magyarázza meg nekünk az egészet.

A vizsgálóbíró arcán komoly mosoly jelent meg.

— Hölgyeim, talán módomban van, hogy megnyugtassam önöket. A véleményem az, hogy a kéz jogos tulajdonosa nem volt halott s a megmaradt kezével eljött, hogy a másikat visszaszeresse. De hogy ezt hogyan csinálta meg, azt nem tudom. Valami vendetta játszott itt közre.

Egy hölgy ezt sutogta:

— Nem, így nem eshetett meg a dolog.

Mire a vizsgálóbíró így fejezte be mosolygva ezt a beszédét:

— Előrebocsátottam, hogy a magyarázatot nem fogja önöket kielégíteni.

— **Szenzációs felfedezés.** Az elektromosság terén világraszóló új felfedezést tett Braun Ferdinánd strassburgi tanár. E felfedezés az anyag utolsó titkait is feltölti és az ismeret behatólatja oda is, ahová eddig ötvenezerszeresen nagyított üvegokl sem tudott eljutni. A felfedezés az elektrooptika terén mozog. Braun elő tudott állítani preparátumokat, amelyek rácsosan egymás mellé rakott ércfelvétel kákból állanak, amelyeknek szerkezetét a legerősebb nagyítással sem lehet meglátni, elannyira, hogy az egész úgy hat, mint egy szilárd és sima fénylemez. Az így preparált lemez a merőlegesen reabszorbált világosságot áttereli magán, mintha üveg volna, ellenben a vele párhuzamosan haladó fényugarat nem bocsátja ki. A lemez ércfelvétel egy milliméter kisebbek minden eddigi produktját kicsinyeségnél. A felfedezés nagy jelentősége abban van, hogy ezental a szerves anyag szövetszerkezetében sokkal mélyebbre lehet buvárkodni, mint eddig, mert eddig csak odáig jutottunk el, ahová a leg-erősebb görcső vezetett, holott az új optikai készülék százezerszeresen kisebb szerkezetek megismerését is lehetővé teszi. Az anyag problémáját a felfedezés sokkalta közelebb hozza a megoldáshoz. Van aztán egy másik szenzációs jelentősége is. Az a körülmény ugyanis, hogy a Braun-féle lemez a merőleges fényugarakat át-bocsátja, szemmel láthatóan bizonyítja, hogy a látható fény csakugyan elektromos rezgésekből áll.

— **O. M. K. E.** A Pesti Lloyd-Társulat olvasótermében ma délelőtt értekezletre gyűltek össze a fővárosi kereskedelem tekintélyes képviselői, a közgazdasági egyesületek küldöttei, hogy megbeszéljék az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesület fővárosi szervezése körül szükséges teendőket. Ott voltak: Naltekovits Sándor, Weisz Berthold, Hegedűs Lóránt, Révai Mór, Sándor Pál országgyűlési képviselők, Kohner Zsigmond, haraszi Jellinek Henrik, Gelléri Mór, Hüttl Tivadar. Sándor Pál elnökelt, aki megnyitott beszédében ismertette a mai értekezletet megelőző mozgalmat és a szövetség feladatait, amelyek a következőkben foglalhatók össze: Egyöntetűen képviselje, megvédje és ápolja a kereskedőosztály közös érdekeit érvényre juttassa a törvényhozásra és közigazgatásra azon bejolyást, kivívja azon parlament, községi és érdektestületekben való képviselést, amely megfelel a magyar kereskedelem jelentőségének a nemzet gazdasági életében. Ez a pont azokon a panaszokon és irányeszméken épült fel amelyek a kongresszusokon és a végrehajtó-bizottság tanácskozásainak rendben felmerültek.

A most létrehozott egyesülés, szölt Sándor Pál, arra hívja fel a magyar kereskedőt, hogy az egyik kezében legyen a rőf és a tolv, de a másik kezében a kard, nem azért, hogy más termelő ágak jogos érdekeit károsítsa, hanem azért, hogy visszaverje azokat a támadásokat, amelyeket a kereskedelem ellen mindenfelől a legkülönbözőbb je szavak a att intéznek. Ez főbbé nem olyan egyesülés amely a békeség kedvéért mindent elűrni hajlandó, hanem elszánt sereg, amely, ha azt látja, hogy békés úton nem lehet boldogulni, különösen Magyarországon, ahol minden csak harc által érhető el, kézz színtűn a harc terére lépni. Remé ni akar a, hogy harcra nem kerül a do og de ha tudjuk hogy hátunk mögött nincsen senki, akkor hiába adunk be tolymadványokat hába bezzelünk, akkor az mind íroit maaszt és meddó küzdelem.

Sándor Pál tartalmas beszédét lelkes eljénzéssel fogadták az egybegyűltek és aztán indítványára elhatározták, hogy a szervezkedés szakmaként haladéktalanul megindítandó. Beszéltek még Fűst László, Brázy Zoltán, Révai Mór, Steiner József, Székely Ferenc, mire a közgyűlés elismerést szavazott Sándor Pálnak és az előkészítő-bizottság tagjának.

— **Arany János társaság.** Temesvárról táviratozták: Az Arany János-társaság vasárnap tartotta ünnepi megnyitói ülést, melyhez a délvideki összes kulturális együtelt küldtek képviselőket. Szentklay Jenő kanonok elnök nyitotta meg. Leikes megnyitott beszédében a társulat fő céljának a magyar nemzeti eszme terjesztését jeöltte a nemzetiségi délvideken, mire Telbisz Károly polgármester a város közönsége nevében üdvözölte a fővárosi és a vidéki vendégeket. Rákosi Jenő lendületes és ébészedében méltatta Arany János működését. Arany János arcképet, Arany László ötvögye ajándékozta a társásagnak, lelepezés után Berczik Árpád után teletelova a Nora naplója o mű novelláját. A foto vásárok után 160 terítékes bankett volt Este a színházban díszelőadásul Hunfy szerelmét adták.

— **A fűszerkereskedők kiállítás.** A fűszerkereskedők egyesületének helyiségében ma Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter megnyitotta a fűszerkereskedők kiállítását, amely kizárólag hazai termékekből összeállított mintaraktárt foglal magában. A miniszter lelkesen fejtekte ki örömet a fűszerkereskedőknek a magyar ipar előmozdítására irányuló törekvései amelyeknek egyik jele a mostani kiállítás is. Heinrich Károly tanár tartott szakszerű előadást a kereskedelmi forgalomról. A kiállítás naponta látható

a Kerepesi-ut 8-ik szám alatt levő egyesületi helyiségben.

— **Házasság.** Balázs Mór a Neues Pester Journal főtisztviselője ma délután esküdt meg David Judit kissasszonnyal a dohány-utcai zsidótemplomban. Az esküvő násznép sorában ott voltak: Baró Déczy Lajos, Ároni Manó és a Neues Pester Journal szerkesztője s kiadói hivatali tisztviselői testületleg dr. Bródy Lajos elnökele alatt.

— **Női haramiák.** A gyenge nemhez tartozó rablók klasszikus földje Amerika. A legfélemlésebb női haramiák, Bell Star, Caramboda és a francia származású Zelle voltak. Bell Star hosszu ideig valóságilag rettegésben tartotta Texast. Már neveltetése is ellenkezett minden nőiességgel. Leánya volt az északamerikai szecceszőlő-háború egy szabadcsapatvezérének. Már kora ifjúságában kitűnően kezelte az ugynevezett bowiekést, a pisztolyal és puskával pedig egy prairievadász ügyességével bánt. Atyját gyakran kísértte háborus utján és már nagyon korán hozzászokott a vér és emberölés borzalmasságaihoz. Ha egy-egy sebesültnék kicsavarta a nyakát, kiszúrta a szemét, vagy azt más uton megcsontkította, akkor atyjától a legnagyobb dicséretben részesült. Férfimódra lovagolt és pompában ülte meg a legszínesebb paripát is. Oaklandban egy alkalommal két versenyt nyert egymástól félórán belül, a nélkül, hogy a jelenlők csak sejtették volna, hogy a gőztes lovas — nő. Szerelője miundig rablóbandájának legbátrabb tagja volt és azt azonnal elhagyta, ha ez egy-egy rablásnál gyávanak mutatkozott. Tízennyolc éves korában feje lett a bandának és bátorágával, nemkülönbön szépségével teljesen uralkodott felette. Nagyszámu hordája élén nem egyszer támadt katonákra és osendőrökre, sőt egész városokat és falvakat zsákmányolt ki és irtalom nélkül ölette halomra azokat akik ellentállottak. A betörésre alkalmas helyeket ő maga kímélte ki, rendszerint férfi ruhában. Ilyen alkalommal egyszer egy szőlőben összekerült egy bíróval, aki a beszélgetés folyamán elidősekedett azzal, hogy ő elég férfi volna ahhoz, hogy ha a Bell Star a keze közé kerülne, azonnal elfogná. Az álítottetben levő haramiánom nem szólt semmit, hanem másnap reggel, mielőtt nyeregbe szállt volna, magához kérte a bírót, bemutatkozott neki és lovagostorával többször végigvágott az arán és mint aki jól végezte dolgát, felpattant a nyeregbe és továbbment. Halála úgy következett be, ahogy önmaga is kívánta: katonákkal való csatározás közben egy golyótól találva esett el. La Caramboda ugyanolyan bizalmas viszonyban élt a neki vakon engedelmességek csapatával, mint Bell Star. Caramboda inkább Mexikó országutjait veszélyeztetette; postakocsikat támadott meg, kirabolta azokat és az utasokat magával hurcolta a hegyek közé és csak nagyobb váltásdíj-összegért engedte azokat ismét szabadon. Caramboda ifjúkoráról keveset tudnak. Anyai bizonyos, hogy harmincesztendő volt, mikor a banda élére került. Aki ismerték, azt állítják róla, hogy szellemes és szeretőreméltó is tudott lenni, alaptermészete azonban durva volt. A postarablások rendszerint úgy követte el, hogy maga is bent ült a kocsiában, természetesen elegáns öltözetben és utközben ügyesen kiudta utitársainak vagyoni állapotát. Ha aztán látta, hogy a kocsi érdemes kifosztani az előre megbeszélte helyen jelt adott a már készenlében levő bandának és ezek azután a legnagyobb kegyetlenséggel végezték el dolgukat. Az utasokat egy már készen váró kocsi helyezett és elvagtattak velük. Természetesen ezek is csak nagy vátságdíj lefizetése után szabadultak. Jaj volt annak, akinek hozzátartozói nem teljesítették a levélben közötti követelést vagy a hatóságokhoz fordultak. Ezt a legborzalmasabb módon halálra kínozták a szörnyű nő csapatai. Az állam végre is megszokta a banda garázdálkodását és minden egyes postakocsi mellé nagyobb csapat lovakatonát rendelt ki tedezet gyanánt. A kalandorom azonban egy segített magán, hogy megváltoztatta működésének színterét és az időtől fogva majorságokra, egymástól távol eső kastélyok kirablására stb. vetette magát. Egy ilyen kastély ellen tervezett merénylet közben érte utól végezte, egy, szerelmi húsgában megsértett bandita elárta és így foglyul esett. Bandája megkísérelte, hogy az őt szállító katonacapatot megtámadva, őt kiszabadítsa, de éppen saját embernek golyójától találva, az országton leheté ki lélték. Ugyancsak egy ilyen nagyszabású banditaölgyről, a francia származású Zeldáról Lombroso följegyezte, hogy szellemleg igen előrehaladott, három nyelvet kitűnően beszélő nő volt, de már szenge fiatalságban az alumnasság a legnagyobb mértékben ki volt náa fejlődve. Egy szerelmi kaland folytán az északamerikai banditák közé került és rövid idő után vezérük lett. Halál-megvetéssel szállt szembe a legnagyobb veszélyvel és elmet nem ismérő vakmerőséggel vezetete bandát a valóságos rablóhadjáratra. Őt sem kerülte ki sorsa, — elölték, de miután megállapították róla, hogy

a legsúlyosabb mértékben hiszterikus, egy tébolydába zárták, ahol nemsokára meg is halt.

— **A Jótékony Budapest.** A VII. kerületi előjáróság tanácskozásán ma megalakult a főváros legújabb jótékony szervezete az általános közjótékonyági egyesület. Az alakuló gyűlésen gróf Csáky Albinné nagy tetszéssel fogadott megnyitót beszédt mondott, rámutatva az új egyesület eddigi áldásos működésére. Miután a *Farkasházy Fischer* Zsigmond által bemutatott alapszabályokat elfogadták, megalkotották a tisztikart. Tiszteletbeli elnökké *Szell Kálmán*ét választották. Elnök lett: gróf Csáky Albinné, alelnökök: gróf Apponyi Albertné, gróf Almásy Györgyné, *Hatvany-Deutsch* Károlyné, báró *Edelsheim-Gyulay* Lipótné.

— **Asszonyok sétatáplója.** Az új évben, mint kélkülök lapok bírál hozzák, új divatot fognak általánosítani, tudniillik a nők sétatáplóját. Amerikában már nagyon előkelő az; ha az asszonyok sétatáplója van a kezében. Londonban azonban nem igen kapott még lábra a divat, aminek nyilván az az oka, hogy a hölgyek a nedves nyár miatt nem igen vállalkoztak hosszabb gyalogsétekra. Hanem ha a tavasz száraz lesz, akkor Londonban is bizonyára erősen meg fog szaporodni azoknak a hölgyeknek a száma, akik sétatáplóhoz fognak nyulni. Haromfajta sétatáplót használhatnak majd a hölgyek. A legelterjedtebb a kurta pálcá, amely csak valamivel hosszabb két lábánál. A második fajta az a rendes nagyság, amelyet a férfiak is használnak. A harmadik fajta a XVIII. század és XIX. század kezdete előkelő hölgyeinek a sétatáplója. Ez a nagyon hosszú pálcá csaknem a vállig ér s egyik-másik ilyen pálcának az ezüst végére színes szalagot kötnek. Amerikában mostanában nagyon vásárolják az olyan pálcákat, amelyek végéig disznóbőrrel vannak bevonva. Tizenöt-husz forintba kerülnek. Harmincháromhüvelykes pálcák is vannak bambuszakból, köztük olyanok is, amelyek a fogantyujukban apró tükröt, erszényt és szemüveget is tartalmaznak. Amerikában egyébként a sétatápló-divatot egy asszony hozta be, aki kissé farszótónak tartotta a fogadásoknál a hosszas álldogálást. Csakhamar mások is követték a példáját s némelyek kis ibolyabokrétát vagy csipkezebkendőt kötöttek a pálcá végére.

— **A Nemzeti Szalomból.** A Nemzeti Szalomban a grafikai kiállítás februárban nyílik meg. E kiállításra *Berezovczy* miniszter a következő díjakat tűzte ki: figurális rajzra 500 koronás, tájrajza 500 koronás, könyvillusztrációra 500 koronás képmatára vagy a grafikai művészet egy fájára 600 és 300 koronás és akvarellre 500 koronás díjat.

— **A st.-louis-i világkiállítás osodái.** A st.-louis-i világkiállítás, mely 1904 április 30-án nyílik meg és december 1-én záródik, 6096 arnyi területet foglal majd el. A kiállítás költsége 230,000,000 millió korona. Az épületek legyező formában sorakoznak egymás mellé s köztük tíz nagyjából palota lesz. Egyes nevezetességei lesznek egy 242 arnyi területű rózsakert 50,000 rózsával, a „dinné-nap”, melyen 500,000 dinnét fognak ingyen felszeletelni a látogatóknak; — a kiállítás minden részébe két személynél való automobil-székek közlekednek; — a drónéki táviratnak egy állomása mellett az összes villamosági fellelőzéseket bemutatók; — egy óriási virárgóra lesz látható, melynek címlapja százlábnyi átmérőjű, mutatója ötven lábnyi hosszú; — Az Egyesült-Államok térképe csupa — élő növényzetből 202 arnyi területen, — három óriási vizesés, amint eddig emberek nem alkotott még. Egyik legnagyobb látványossága lesz azonban a kiállításnak az angol-boer háború egyes jeleneteinek élő-eleven bemutatása. Erre a célra másfél millió korona tőkével szindikátus alakult. A vállalat ezer olyan angolt és boert szerződött, aki tényleg résztvett a háborúban s akik aztán a cölensoi és paardebergi csatákat „el fogják játszani”. Az angolokat *Ross* ezredes, a boeroakat *Levis* amerikai fogja vezényelni, aki *Flumer* tábornok alatt végigharcolta az angol-boer háborút. A harctér, melyen igazi ágyuk vaktöltéssel fognak löni, amfiteatrisis fallal lesz körülvéve s 15,000 nézőnek lenne benne.

— **Letartóztatott pénzhamisítók.** A rendőrség az éjszaka három pénzhamisítót tartóztatott le, akik jobbra a Ferencvárosban hoztak forgalomba hamis forintosokat. A műhelyük Erzsébetfalván volt, ahol a rendőrség temérdek szerszámot s ötvényt talált. A pénzhamisítók *Dékán* József rovott multu cipészlegény és *Simon* István rovott multu gépgyári munkás. Ezek Budapesten, gróf *Haller*-utca 52. szám alatt, Nagy Péterné, született *Kun* Erzsébet napzamosnőnél laktak. A rendőrség mindhármukat letartóztatotta. A rendőrség tudja, hogy *Simon* és *Dékán* hamisítja a pénzt és hozza forgalomba, de nem tudta megcsipni őket. Végre is egy titkosrendőr a pénzhamisítók szállásán lakást bérelt. Elmondta, hogy *András* Pál a neve és most került ki a gyűjtőfogházból, ahol pénzhamisításért volt lecsukva. A kollega iránt hamarosan bizalommal viseltettek a pénz-

hamisítók és kivallották a titkukat. Így azután sikerült felfedezni a „pénzhamisító-műhelyt.”

— **Rendőri hírek.** *Tornay* Károly pénzbeszedő feljelentést tett a rendőrségen, hogy tegnap estelel a Szabolcs-utca és *Hermína*-ut sarkán két ember késsel megtámadta s elrabolta a táskáját, amelyben 145 korona volt. A rendőrség nyomozza a támadókat. — A bécsi rendőrség táviratban értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy Bécsben nagyobb ékszerlopás történt. Egy ékszerkereskedőtől ellopak 4000 koronát érő kőüvelel ékszert. A lopással egy *Pavlik* Janos nevű, bécsi születésű 22 éves embert gyanúsítanak.

A Curie-párnál.

Budapest, január 10.

A *Neue Freie Presse* párisi levelezője meglátogatta a Curie-házaspárt, a rádium feltalálót s miután lapjában beszámolt arról a benyomásról, amelyet a híres kémikus tett rá (Curie nyulánk, rokonszenves alak), dr. *Curienéról* a következőket mondja el:

Egyszerű utcai toaletben lépett be Curiené a laboratóriumba. Éppen *Szerebél* jött, ahol az *Ecole normale des jeunes filles*ben a fizikai tanszékét látja el. Nyulánk szöke asszony, okos kék szemmel, amely pompás homlok alatt sugárzik elő. Araszíne halovány, arcvonásai kissé fardadtak, mozdulatai nyugodtak, előkelők, kimérték. Hangja nagyon kellemes csengésű. Nagyon jól beszél németül. Anyanyelve a lengyel. A következőkben mondott el készséggel egyetmást az életéből:

— 1870. november 7-ikén születtem Varsóban, Apám *Sklodovszki*, ottani liceum-direktor. Nővéremmel együtt elvégeztem a leánygimnáziumot. Azután 1891-ben együtt mentünk a párisi egyetemre. Én a fizika-matematikai szakot választottam, testvérem az orvosi szakra lépett. Elvégezve az egyetemet, testvérem Ausztriában ment férjhez. Urával, dr. *Diusskival* Zakopaneban szanatóriumot vezet. Mint diák ebben a laboratóriumban dolgoztam, ahol most vagyunk, és itt is ismerkedtem meg az urammal. 1897-ben esküdünk meg. Tudományos munkálatainkat mind közösen végezzük.

A további beszélgetés során még a következőket mondotta dr. Curiené:

— Nagyon szeretem a zenét s az uram is. Nem értünk semmitéle hangszerhez, de gyakran járunk hangversenyekre. A színházi előadást is szeretem, ha jó. Legszebb emlékeim közé tartozik, hogy a *meisnigieniek*ől *Shakespeare-* és *Schiller*-előadásokat láttam Varsóban. A modern irodalom olvasásához persze kevés időm van, de nagy örömmel olvasok el egy-egy jó és komoly regényt. *Zöldnek* sok regényét olvastam el a legnagyobb érdeklődéssel.

A bécsi lap tudósítója természetesen nagyon kíváncsi volt mindez elmondottak mellett magára a rádiumra is. Persze ez a nevezetes anyag most még olyan nagy ritkaság, hogy mindössze néhány grammnyi van csak belőle az egész világon, de a Curie-laboratóriumban is nagy rádium-hiány van ezidőszent. Természetesen senki sem esodálkozhatik ezen, tekintve csak azt az egyetlen körülményt is, hogy egy grammnyi rádium csak 200,000 frankba kerül.

— Azaz hogy ennyibe kerülne — veti közbe Curiené — ha egyáltalában elő lehetne most állítani. Csakhogy fájdalom nagyon bajos az *osanyag*hoz jutni, amelyből a rádiumot kivonjuk, mert az uránének a saiakját mind nehezebben szerezhetjük be.

Kilátás van ennélgyva arra, hogy a rádium ára még növekedik. Ezt mondja Curiené, elpanaszolván azt a kellemetlenségüket, amelyről a minap már megemlékeztünk, hogy az osztrák kormány eltöltötte egyelőre tőlük a joachimsthal szurokércet, amelyből vagy husz mázsányit *Suess* tanár közbenjárására ingyen kaptak. Ezt a főnnebb említett tilalmat, ezt a kulturélienes eljárást azonban megfojtja a bécsi *Reichswehr*. Ezidőszent nincs Joachimsthalban ilyen nyersanyag. Pedig a Curie házaspár véleménye szerint ez a szuroksalak a legkiadósabb az ó ólujkra. Különben is ritkán fordul elő. Így Szászországban csak egy mennyiségben található s szinten uranisték előállítására használják, valamint az anglországi Cornwallban. Azonkívül egy kábeltelegramm *Colloradoból* is jelez állítólag gazdag uránérclelpet, amelynek kiaknázására már társulat is alakult.

A *N. Fr. Pr.* levelezője végül bejutott a szentélyek szentélyébe, a sötét kamrába és szembeért a titkok titkával, a rádiummal. A szemnek egy kicsit meg kellett szokni a sötétséget. Aztán egy *kesztyű*ke *misztikus fény* árad ki egy üvegesbe zárt rádiumkristályból. És az a kis kristály halomra dönt minden eddigi fizikai és mechanikai iskolai felfogást, mert: anyag, amely melegt, energiát és fényt sugároz ki, a nélkül, hogy anyagában csökkenne. A sugárri pedig áthatónak minden anyagon és a mellett a rádium kisugárzása minden hőmérőskét melett ugyanaz marad. Egy üvegesüvecske, amelybe rádiumos víz zárva, önmagától megett elektromossággal és leydeni palackká lesz, ami erre az egyetlen példa.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A Nemzeti Színház bemutatója.** A *Nemzeti Színházban* pénteken lesz a bemutatója *Barrie: The admirable Crichton* című fantasztikus színművének, mely *Fdi* J. Béla fordításában *Egyenlőség* címen kerül színre. Az újdonság, mely íróját egyszerre híressé tette Angliában a következő szereposztásban kerül színre:

Lord Loam — Boross, Lady Marry — P. Márkus Emilia, Catherina — Paulay Erzi, Agatha — T. Vizvári Mariska, Lord Ernest — Rózahegyi Kálmán, Lord Tréherna — Horváth, Lord Brockhurst — Helvey Laura. — Lord Brockhurst — Náday Béla, Eliza — T. Delli Emma, rCrichton — Peihes, Fischer, komorra — Kezzeri Fleury — Latabár. Tomplette — Abonyi, Thomas — Körösmezői John — Faludi, Gimmont — Batizfalvy G. Jeanne — Munkácsy M. Mrs. Perkins — Boér H.

** **Történelmi hangverseny.** A *Káldy* Gyula siremléke javára e hó 17-ikén rendezendő történelmi hangversenyen *Káldy* népdalgyjűteményéből *Hegyi* Aranka, *Szoyer* Ionka és *Payer* Margit énekelnek. *Ledojszky* Gizella mint drámai szavaióművész nő szerepel, *Várdy* Sándor har akisérrett énekel. *Eötvös* Károly emlékeszede előtt *R. Maróthy* Margit asszony elszavalja *Falla* Miklós prólógusát.

** **Vidéki színeszet.** *Mezei* Béla, a győri színház igazgatója, a jövő héten mutatja be *Franek* Gábornak, a győri székesegyház karnagyának, a *Zedra* opera szerzőjének legújabb operettjét, a *Csodadokort*. *Mezei* e hó végén lejezi be a győri szezonú tényes eredményt. A társulat Győről Nyírára megy.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Az Akadémia** második osztálya e hó 11-én délelőtt 5 órakor ülést tart, amelyen *Csányi* Dező rendes tag *Mátyás király mint városépítő* címen tart értekezést.

○ **Korona és monárkia.** *Ferdinandy* Gejza egyetemi tanár ilyen címmel, külön füzetben is közölte a *Magyar Jogászegyletben* mult évi október 17-én tartott leolvasását, amelyet annak idején ismertettünk. A jeles értekezést méltán tarthat számot a jogász és politikus közönség érdeklődésére. A füzet 40 fillért kapható.

Nyitlér.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága Tisztán a kölcsönösség elvén alapszik. Utánfizetési kötelezettség nélkül. Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1902. december 31-én

1,981,516,483.42 frank.

Biztosítási állomány 1902. december 31-én

6,958,093,587.09 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság.

Budapest, IV., Andrássy-ut 20.

(Az e rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Háboru küszöbén.

Peking, január 10. *King* herceg, az államtanács feje közölte a helyi japáni követségen, hogy *Khina* az Oroszország és Japán közötti kitoró háboru esetén semleges maradna. Diplomáciai forrásból eredő értesülés szerint Oroszországnak Japán jegyzékére adott felelete békülékeny hangú, de tartalmát illetőleg nem kielégítő. Japán tovább való halasztást kíván, hogy tökéletesíthesse előkészületeit, miert is folytatni fogja a tárgyalásokat. Még mindig erős a kilátás arra, hogy a háboru tavasz előtt kitor.

Port-Arthur, január 10. (Az orosz távirati ügynökség jelentése.) Az amerikai Egyesült-Államok és Japán kívánják a *Khinával* való szerződésnek azonnali való ratifikációját. A *khinai* külügyminiszterium súlyos helyzetben van, tekintettel annak valószínűségére, hogy Oroszország nem fog beleegyezni *Mandzsuroszág* kikötőinek megnyitására.

REGÉNY MADELEINE

Irta: KIELLAND L. SÁNDOR

(11)

— Megtarthatja bátran a sajnálkozását, Worse ur! — felelte Ráchel olyan hangon, amely Worstet mehökkentette, úgy, hogy ámulva nézett a leányra. — Ami engem illet, éppen ellenkezőleg azt hiszem, hogy Madeleine a lelkész társaságában egészen jól érzi magát — éppen ez a legjobb társaság az ő számára.

— Bocsanatot kérek — felelte Worse jószágon — nem volt szándékom kíméletlennek lennem. De úgy vettem észre, hogy az ön fiatal unokahuga alapjában véve nagyon élénk természetű, de éleltségét nem tudja kellőképpen kifejteni.

— Nem tudom, hogy Madeleineben az éleltségnek ilyen rejtett forrása lappangana. És különben is sehogyszem szerettem azokat az embereket, akik nem merik mutatni azt, ami a bensejükben lakozik.

— Nem merik? — kérdezte Worse ámulva.

— Igenis, azt mondtam: nem merik! Mert mi más az, mint a bátorság hiánya, amikor olyan gondosan elrejtjük a bensőnket, meggyőződéseinket megtagadjuk s reggeltől estig komédiázunk? Akkor inkább jobb úgy tenni, mint ahogy az ön barátja cselekszik ott — fejét a kertnek azon része felé fordította, ahol Delphin Fanny asszonynyal sétált és kacagott — aki az ő alapelveivel parádézik s azokat paradoxonokban és élelkekben szórja szét.

Worse Jakab most észrevette, hogy valami mélyebb érzékenységet ébresztett Ráchelben, sem mint gondolta.

— Gyakran figyeltem meg Ráchel kisaszszony — mondotta komolyan — hogy ön elveinél fogva azt tartja, hogy az ember kötelessége, hogy mindig kiálljon az igazával, amikor meggyőződésében megtámadva érzi magát. Engedje meg, hogy kijelentsem...

— Semmi kijelentésére nincs szükségem — szakította félbe Ráchel — s ön nem is tartozik nekem vele. De mégégszer ismétlem: az gyavaság!

Ezt a szót azonban megbánta rögtön abban a pillanatban, amikor kimondotta. És csak azért csuszott ki a száján, mert Johnsonnel való beszélgetésben használta éppen. Azzal ott is hagyta Worstet és minden további felvilágosítás nélkül bement a házába.

Ott állott Worse Jakab és rámeredt a szivarjára. Végre kitört hát Ráchelből — az ellenszenv, amelyet már rég észrevett rajta. Jól tudta, hogy amit Ráchel kimondott, azt hitte is; tehát hitte, hogy ő gyáva.

Az ő viszonyok egymáshoz kezdetül fogva pájtási volt, s ennél fogva, tehát kizárt minden formáságot. A leány egyenesen kimondotta, hogy úgy kívánja, hogy legyen, ha egyáltalában jó barátok akarnak maradni. Ő pedig belement a dologba és ők sokat beszélgettek; ámbar az utóbbi időben mindenesetre kevesebbet.

Amikor Worse Jakab hátrafordult, Johnson igazgatóval került szembe, aki lehajtott fejjel, lassan jött arrafelé. Most egyszerre tisztában lett azzal, hol keresse a kulcsot Ráchel különös viselkedéséhez; de ez a fölfedezés éppenséggel nem járult hozzá, hogy megszeliiditse.

Enni kezdett, a társaság tehát visszavonult a házába.

Madeleine az ablaknál ült és kinézett az esőbe. Egészen meglepte, hogy milyen kellemes ember Martens lelkész. Az embereknek ezt az osztályát eddig csaknem kizárólagosan azokból az éppén nem hízog jellemzésekből ismerte, amelyekkel az apja traktálta.

Martens lelkész pedig igen élénk — csaknem vig ember volt. Egyetlen kioktatással sem terhelte, mindössze azt ajánlotta neki, hogy erősben üssön croquet-játék közben; maga Martens nagyon jól és nagy buzgóssággal vett részt ebben a játékban. Igazán rendkívül bosszantó volt, hogy enni kezdett, mielőtt befejezheték volna.

Olyasféle délutáni borulat állott be, hogy nem volt elég sötét ahhoz, hogy világot gyujtásnak, de azért foglalkozni sem lehetett semmivel sem. Amikor odakünn így az eső megered, a nyári délután családi körben meglehetősen hosszúra nyulhatik, amíg a lámpagyújtásra, kártyára, zenére és a grogra a sor rákerülhet.

Garmanné és Aalbomé a pamlogon ült s egymással beszélgetett. Fanny asszony, aki a nap folyamán a „pillantások” egész sorát kellett az anyóstól elviselni, mert túlságosan sokat kacérokodott a titkárral, most azért állott boszut, hogy egyideig az idősebb hölgyekkel beszélgetett, s hozzájuk csatlakozott Martens lelkész is.

A kályhánál pedig a követségi titkár körül gyűlt össze egy csoport, amely Hiorth polgár-

mesterből — Morten apósa, aki szintén Sandsgaard rendes vasárnapi vendégei közé tartozott — Aalbom adjunktustól és Delphin Gyöngytől állott. Morten elment valahova, senki sem tudta, hova.

A titkár legjobban szerette volna kivonni magát a beszélgetésből, hogy alkalmat találjon a Madeleine-nel való tete-à-tétere. De a követségi titkár erősen fogta. Delphin György azok közé az emberek közé tartozott, akiket nagyon szívelt. Az öreg ur megtalálta benne, valamint a maga ifjúságából, úgy az udvarias, biztos társaságbeli hangot, mint a talpraesett beszélgetést.

Az öreg diplomatának azonkívül gyöngéje volt az, hogy az embereket lassankint egymás ellen ingerelje, jómagam aztán — majd az egyik, majd a másik párthoz csatlakozva — arról gondoskodott, hogy a vitában az egyensúly és a kellő hang megmaradjon. Ebben a tekintetben pedig Delphin pompás fölfedezés volt a számára. Eppen az a szellemes guny volt meg benne, amely a megengedhetőség határán járt s amellett olyan sima volt, hogy a finom modor ellenére lelt volna, ha valaki sértve érzi magát tőle. Richard bácsira tehát valóságos ünneppel volt, ha Hiorth polgármester teljes méltóságával ott látta vergődni a kis titkár tüszurásait között. Aalbom adjunktus az ilyen alkalommal nem volt igen finom és gyakran vétett a jó modor ellen — a polgármester és a követségi titkár nagy röstelkedésére.

Richard bácsi olyan tárgyra terelte ezuttal a beszélgetést, amelyről tudta, hogy gazdag anyagot fog szolgáltatni a szórakozásra. Általánosságban a haza előnyeiről volt szó a külfölddel szemben.

A polgármester Lajos Fülöp alatt Párisban volt; Delphin két évvel ezelőtt nyáron beutazta Európát, az adjunktus pedig egy diákgyűlés alkalmával Kopenhágában fordult meg.

Delphin lelkesedve beszélt az utazásairól, de elragadtatása Páris megasztalásában érte el a tetőpontját. A polgármester úgy vélekedett, hogy Páris veszedelmes, nyughatatlan és romlott város; ezt már 1847-ben tapasztalta, s azóta, mint ismeretes, még rosszabbak lettek az állapotok. Az adjunktus a Thorwaldsen-Muzeumról igyekezett egyetmást elmondani.

A beszélgetés széles arányokat öltött. A követségi titkár, amennyire csak lehetett, egyenlően osztotta el a támogatását, s ha úgy látta, hogy nagyon messzire ment a polgármester támogatásában, átpisiantott a titkárhoz.

Egyre buzgóbban tértek át egyik tárgyról a másikra. Egyszer csak a nő-kérdés merült fel. A polgármester a francia erkölcselenségre csapott át; de szerencsétlenségére korlátoznia kellett magát a hölgyekre való tekintettel.

Aalbom, aki ennél a pontnál szilárd alapot érzett maga alatt „A francia nyelv eredete és történelmi fejlődése” révén, Rablaistól Zoláig vett rettenetes idézetekkel sietett a polgármester segítségére. Erre aztán áttértek a „hazai nő-re”, az „Észak asszonya-ra”, az „igazi nő-re”, és úgy tovább, és mértékten túl dicsérték a nőket nyakra-főre. A követségi titkár, valamint Delphin, sokkal udvariasabb emberek voltak, semhogy bármilyen tekintetben is ellenkeztek volna, azok ketten élveztek tehát a diadal gyönyörűségét.

Akkor felállott Worse Jakab és odament a csoporthoz. Nem viselhette el tovább, hogy csak fél föllet hallgassa a beszélgetést ott a kandalló mellett s ingerlékeny is lévén a Ráchellel való összetűzés miatt, nem tudott tovább hallgatni. A konzul mosolygott, amikor látta a közeledését és félig hangosan mondotta:

— Ugyelmem kell rá; s ha baj talál lenni, majd a segítségére megyek.

Aztól a pillanattól kezdve, hogy Worse Jakab a vitázásba elegyedett, a követségi titkár érezte, hogyan siklik ki kezéből a gyöplő. Worse nem beszélt hangosan, hanem olyan helytelen kifejezéseket használt, nézetet annyira halomra döntöttek mindent, olyan hallatlanok voltak, hogy a többiek mindannyian elnémultak egy pillanatra.

Sietve elintézte „mindet a feleségét a hazai, mint az egyetlen igaz nőt stb.” s rátért a tulajdonképpeni tárgyra, a nő helyzetére Norvégiában. A polgármester higgadtan megkérdezte tőle, vajon hiva-e a „nememancipáció”-nak, s niután Worse erre igennel felelt, a polgármester mosolygva azt kérdezte, vajon kellene-e neki egy emancipált asszony. Mire Worse azzal felelt, hogy most nem arról van szó, mi a jó a férfira nézve, hanem hogy mi igazságos a nők irányában. Véget kell érnie annak az időnek, amikor az volt a mértékadó, hogy mi a legkényelmesebb a férfira nézve, s a jövődő fiatal ura — úgy reményli — röstelni fogja, hogy offéle megoklásokkal álljanak elő.

Ez a nemesak a polgármesternek, hanem a többi éltés házasembernek nyilvánvaló megsértése volt. Az adjunktus tiltakozott, Aalbomé ott a pamlogon dühösködött, Martens pedig oda csatlakozott a vitázó férfiakhoz.

De Worse Jakab benne volt. Szavai szapo-

rán röpített el az ajkáról s mintegy fojtott hangra ragtolt komény volt a csengésük.

Mennyire ki vannak forgatva azok az alapelvek, amelyek szerint a nőket odahaza nevelik, hány ezren mennek tönkre mint elnyomott, elerélytelenedett feleségek; tehetségeik eposcékoldónak, értéik elkallódnak — semmiért. És ami a házasságot tisztaságát illeti, arról jobb nem beszélni olyan viszonyok az alapján, amelyeken a férfi mindent tudni akar s joga van mindenhez, míg az asszonynak csak egy joga van, hogy semmit se tudjon.

Az első szünet alkalmával az adjunktus megint egy menyörgő tiltakozással állott elő az asszonyok nevében; s a polgármester követte a példáját, s Martens is segített nekik; a vitázás egyre nagyobb forgatásban hullámzott, pezsgett. Delphin ódasurranat Madeleinehez és Worse egészén egymagában küzdött — mindenfelé osztogatva a csapásokat; egyik szó a másikat nyelte el, s a hangok mind erősebbek, a férfiak egyre pirosabbak és izgatottabbak lettek.

De a követségi titkár hátradugta a kezét és úgy figyelte csaknem aggodalmisan a vihart, amelyet felidézett, s most már nem tudott lecsillapítani.

Az iskolaiigazgató többször is megpróbálta, hogy közbeszóljon; csakhogy a vitázóknak olyan erős volt már a sodra, hogy senkisémet akart már az ő kimért, nehézkes bevezetésére ügyet vetni.

Ráchel érdeklődéssel hallgatta a disputát, bosszankodott, ha a többiek valami ostobaságot mondtak; s ha Worse-nak kellett igazat adnia, akkor még jobban bosszankodott — az egész dolog bosszantotta. Hiszen ott állottak azok a fontoskodó urak és tárgyalták őt, a helyzetét, akár csak valami jószág lett volna, s egyiknek sem jutott az eszébe, hogy a véleménye felől megkérdezzék.

A vita egybéként már rég kidühöngte magát a nőkérdés fölött. Worse Jakab hiába akarta még napirenden tartani; már a legújabb irodalomnál tartottak, a külpolitika is sorra került, azután a belpolitika, mind nagyobb hévvel és rohamosabban és mindig ugyanazzal a pártállással. A lelkész azonban lassankint egyre jobban előtérbe jutott, Aalbom hangja olyan magasra csapott, hogy végre is csütörtököt mondott, a polgármester sohasem került tovább bevezetésnek a kezdeténél, ismételtlen a honlokára csapott és így kiáltott fel:

— Az isten szent szerelméért!

És még mielőtt észre is vették volna, már benne is voltak a „modern hitelenség”-ben.

Worse Jakab tiltakozott ez ellen az elkalandozás ellen; de Martens lelkész, akinek a hangja még mindig csak olyan nyugodt volt, mint amikor beszélni kezdett, kijelentette, hogy hiszen alapjában véve az egész vitázás e körül forgott. A modern hitelenség voltaképpen a háttér volt s mindez, amit „bizonyos részről” mondtak, voltaképpen ebben gyökerezik.

A polgármester és az adjunktus is megégyeztek ebben; Worse Jakab azonban heves mozdulattal kiengyenesedett, arca halovány volt, amint rákérte:

— Uraim!...

Ebben a pillanatban a konzul intett Cordsen leányasszonynak. S Cordsen leányasszony szétlátta az ajtókat az ebédőt rem felé. Az erős világozás széles, vakító sávban csapott be a szobába. Csak most vették észre, hogy addig vitakoztak, míg végre egészen besötétedett. Az urak asztalhoz vezették hölgyeiket a viágoz, hűvös obédőre.

Mindenki föllelékzett az ütközet után; de mindenkiben megmaradt belőle annyi, amennyi éppen elég volt arra, hogy a hangulat kissé nyomott legyen.

— Honnan szerezted ezeket a pompás rákokat? — kérdte Morten, aki hirtelen előkerült megint — senki sem tudta honnan. Mindig ki tudta lesni a lakmározás idjét.

— A rákokat Riennard hozta — felelte Garmanné. — Azt hiszem van neki Bratvoidban egy halásza, aki a legjobb rákokat szállítja neki.

A házasszony ikráival látta el magát. Garmanné az ikrát csak akkor szerette, amikor még olyan zsenye volt, hogy mint valami korallpiros csik festett a fehér husban.

Madeleine éppen olyan piros lett, mint a rák és a téás-csészéjébe tette az arcát. „Várományos Per” és minden egyéb olyan messzeségben tünt el tőle! És mikor most eszébe jutott neki az ő eredeti szaudeka, hogy nyíltan elmondja mindenkinek előt az egészet, hát ez most már mint valami örült gondolat jelent meg neki. Milyen jó, hogy senkinek sincs sejtelve ezek között az emberek között arról, milyen közel volt hozzá, hogy ilyen hallatlan ostobaságot kövessen el.

(Folytatása következik.)

